

MAREA COLONIZARE GREACĂ

(indicații metodice)

RODICA MIHĂILESCU*

Este un subiect deosebit de important, cu conotații specifice pentru lumea greacă și pentru autohtonii cu care grecii au intrat în contact.

Credem că o problemă esențială în tratarea acestui subiect este aceea de a-l face accesibil elevilor și în același timp de a propune o activitate variată, care să antreneze clasa. Să nu uităm de asemenea că elevilor, chiar și celor de clasa a V-a, termenul de colonizare nu le este necunoscut, dar are o cu totul altă accepție. La sfârșitul demonstrației noastre, elevilor trebuie să le fie foarte clară diferența între realitatea greacă pe care o desemnează termenul și cea ulterioară.

Un material ca acela pe care l-am primit, Al.Avram, *Probleme ale colonizării grecești pe coasta occidentală a Mării Negre*, depășește cu mult nu numai nivelul de cunoștințe pe care trebuie să-l acumuleze un elev conform programei, dar în multe cazuri și nivelul de cunoștințe și de interes al profesorului. Considerăm că valorificarea unui asemenea material se poate face optim pentru profesor în cazul unor cursuri periodice de reciclare .

Pentru elevi, un asemenea material poate fi utilizat ca informație suplimentară la un cerc de istorie, care poate să acorde subiectului un număr mai mare de ora sau ședințe, la un curs opțional (din aceleași considerente), sau la clase cu profil de științe sociale.

Dacă dorim să predăm la clasă acest subiect, considerăm că trebuie să ținem cont de câteva elemente:

- ◆ în programă nu se prevede un capitol explicit pentru analiza acestui proces; singura indicație certă este enunțarea sa în programa clasei a IX-a, la punctul *Termini istorici-cheie, concepte, probleme de atins*. În condițiile în care profesorul are libertatea de a evalua ponderea unor informații și deci conținutul lecției, este dificil să oferim o soluție general valabilă.
- ◆ ponderea acestui subiect trebuie să se adapteze în primul rând la tipul de clasă: cu profil filologie, științe sociale sau matematică informatică, științele naturii. Aceste clase au de la minimum o oră pe săptămână - clasele de

* Profesor dr. la Colegiul Național "Gheorghe Lazăr", București.

matematică informatică și științele naturii, la maximum trei ore- clasele cu profil de științe sociale.

Credem că la clasele de matematică informatică și științele naturii un maximum care se poate acorda este de 20-30 de minute, ceea ce ni se pare insuficient. Alocarea unui timp mai îndelungat implică restructurarea unui alt subiect. La clasele care dispun de două ore pe săptămână se poate acorda o oră acestui subiect, iar la clasele care au trei ore pe săptămână se poate ajunge chiar la două ore.

- ◆ pentru toate nivelurile de predare și pentru toate tipurile de clase este absolut necesară utilizarea unor atlase istorice și dacă este posibil, utilizarea unei hărți murale în care procesul de colonizare să fie suficient de clar redat.
- ◆ pentru toate clasele, considerăm că este absolut obligatoriu un dicționar cu termeni adecvat amplitudinii acordate subiectului și nivelului de studiu

Propunem deci un vocabular suplimentar față de terminologia obligatorie cerută de programă, în care am inclus și termenii utilizați în materialul bibliografic.

VOCABULAR

◆ **apoikia** - colonie; instalare a unui grup strămutat din ținutul său de baștină, care fondează un polis independent, cu teritoriu urban și agrar, corp civic, legi și culte proprii (limba, scrierea, obiceiurile, legile, credințele și cultele fiind moștenite de la metropolă)

◆ **apoikoi** - componenții grupului care fondează o colonie, apoikia; coloniști din grupul originar

◆ **chora** - teritoriul agrar al cetății

◆ **colonizare - proces de roire**, ce are drept rezultat instalarea unui grup plecat din ținutul său de baștină și fondarea unei așezări cu caracter urban, înconjurată de teritoriu agricol

◆ **emporion** - punct comercial

◆ **epoikoi** - coloniști care se stabilesc într-o apoikia la o dată ulterioară fondării

◆ **metropolă** - polisul din care pleacă grupul de coloniști

◆ **oikistés** - întemeietor, conducătorul grupului care fondează colonia

Este de asemenea absolut necesar să ne convingem că terminologia a fost corect înțeleasă.

O problemă de primă importanță o reprezintă și metodele pe care profesorul le utilizează în tratarea unui asemenea subiect. Metodele utilizate pot influența decisiv planul pe care l- am prezentat, în segmentul *Activități de învățare*. La rândul lor, metodele pot fi influențate de resursele de care dispunem, de tipul de clasă și de împrejurări (oră obișnuită, curs opțional, cerc).

În general noi preferăm un dialog susținut cu clasa, punctat cu momente de prelegere, acolo unde nu se poate evita formula. În acest fel, pe lângă celelalte activități ale elevilor, se obține un contact permanent, se evită trenarea, elevul este obligat indirect să fie permanent atent și în competiție cu colegii.

Colegiul Național Gheorghe Lazăr
Disciplina : Istorie
Clasa a IX-a

Profesor : Rodica Mihăilescu
Săptămâna:
Anul școlar: 2001-2002

PROIECTUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

Unitatea de învățare: COLONIZAREA GREACĂ

Număr de ore alocate: 2

A- Detalieri de conținut	B. Obiective de referință	C. Activități de învățare	D. Resurse	E. Evaluare
1. Ce știu elevii despre colonizare	5.2. 5.3.	- recapitulează cunoștințe anterior dobândite despre colonizare în general	Cunoștințele de care dispun din diverse surse	orală - dialog
2. Definirea procesului specific lumii grecești		- contribuie la alcătuirea definiției	DEX, *EAIVR	
3. Perioada în care se desfășoară procesul de colonizare	3.1.	- notează și încadrează în timp, corelând cu specificul perioadei din punct de vedere politic și social - realizează o cronologie	EAIVR, Z. Petre <i>Civilizația greacă și originile democrației, Premise istorice(I)</i> Editura Erasmus, București, 1993	- hartă cu etapele de colonizare
4. Cauzele procesului de colonizare: tipuri de colonii și relațiile dintre ele și metropolă a. colonizarea în etape; b. recolonizarea c. așezări principale (polisuri) și secundare (emporia) - scopuri a) comerciale b) agricultura	4.1. 4.2.	- răspund la întrebări care solicită logica - analizează texte pentru a evidenția cauze - caracterizarea unei epoci folosind limbajul specific	Z. Petre, op. cit. Al. Avram, <i>Probleme ale colonizării grecești pe coasta occidentală a Mării Negre</i> (v.supra)	- realizarea unei scheme - comentariu de text - glosar de termeni istorici

5. Direcții de desfășurare a colonizării	3.2.	<p>- Utilizarea hărții care ilustrează procesul</p> <p>a) vor fi capabili să evidențieze direcțiile de răspândire</p> <p>b) vor stabili în funcție de informațiile de care dispun de la geografie care a fost motivul principal pentru stabilirea în zonă</p> <p>- vor alcătui o hartă pe care vor evidenția zonele de roire și principalele colonii, subliniind prin culoare și originea (fixează culori în funcție de metropolă)</p>	<p>- hartă</p> <p>- Z. Petre,</p> <p>- Al. Avram,</p> <p>op. cit.</p>	<p>- hartă albă pe care vor colora zonele de roire</p>
6. Importanța colonizării a) pentru greci b) pentru autohtoni	1.2. 1.3.	<p>a) colocviu pentru a stabili dacă procesul de colonizare și-a atins scopul</p> <p>b) vor evidenția câștigurile materiale și culturale ale populațiilor autohtone</p>	<p>- Comentariu de text</p> <p>- obiecte, (amfore, statuete, bijuterii)</p> <p>- alfabetul grec; foto</p> <p>- tehnici de construcție; foto</p>	<p>- comentariu de text la prima citire</p> <p>- comentarea unor fotografii prezentând piese grecești descoperite în mediu autohton</p> <p>- realizarea unui eseu despre coloniile din Dobrogea - importanța prezenței grecilor pentru populația din zonă</p>

♦ Ni se pare evident că o asemenea schemă nu poate fi utilizată și pentru clasa a V-a. În acest caz va trebui să ne adaptăm deoarece tema este tratată în manuale. Vom păstra structura în linii mari conținutul coloanei A. *Detalii de conținut* A.1) ce știu elevii despre colonizare în general; A. 2) definirea noțiunii pentru lumea greacă; A. 3) perioada; A. 4) cauze aici credem că vor interveni modificări: cauzele vor fi enunțate mai simplu ; vom utiliza o terminologie de spe-

cialitate minimală, ex. *metropolă, chora, colonizare*; putem aminti colonizarea în valuri, existența unor puncte comerciale, dar în acest ultim caz vom folosi termenul tradus în limba română. Considerăm că la elevii de gimnaziu a le da o terminologie în greacă sau latină este o exagerare cu efecte nocive: pe de o parte ei nu înțeleg ce le spunem și din această cauză mulți se vor speria și nu vor învăța cu plăcere, ba chiar se vor bloca; pe de altă parte, tentativele de a le explica terminologia duc la consum de timp și nu ne va ajunge ora pentru ceea ce ne-am propus. Se păstrează de asemenea segmentele: A. 5) direcții colonizare; A. 6) importanța.

B. Obiectivele de referință: A. 1) să utilizeze cunoștințe anterior dobândite; A. 2); A. 3) 1.1; A. 4) 2. 1, 2. 2; 4. 1 A. 5) 1. 2; A. 6) 4. 2, 5.1.

Transformările cele mai vizibile le va suferi coloana referitoare la C. **Activități de învățare:** la C.1) vom încerca să pomim de la cunoștințe anterior dobândite dar este posibil ca tentativa noastră să eșueze și atunci va trebui să le explicăm procesul, exemplificându-l (aici am putea folosi legenda venirii lui Eneas în Peninsula Italică); C. 2) pomind de la legendă vor încerca să definească procesul colonizării grecești și să-l lege de C. 4; C. 3) explică o axă a timpului pentru a reține mai bine perioada în care se desfășoară procesul; C.4) cauzele le vor stabili analizând texte și răspunzând la întrebări; C. 5) le vor evidenția după harta din atlas; C. 6) vor utiliza cunoștințe anterior dobândite-dacă le au; vor analiza un text.

E. Evaluarea va fi permanentă și orală pe parcursul orei de curs: E. 3) alcătuiesc o axă a timpului; E. 4) citirea și comentarea unui text; relatarea și interpretarea unei legende; E. 5) citirea unei hărți reprezentând direcțiile de colonizare; E. 6) studierea și descrierea izvoarelor arheologice.

La clasa a IX-a este posibil să realizăm o inversiune și anume: să începem lecția citindu-le fragmentul din *Eneida* referitor la venirea lui Eneas în Italia, derulăm apoi subiectul conform planului, cu excepția A. 1 și A.2 pe care le putem utiliza la sfârșit, ca o concluzie. Acest mod de abordare ar putea fi riscant la clasa a V-a deoarece este posibil ca elevii să nu fi auzit de colonii în general și dialogul să nu se poată utiliza. În acest context, nu vor înțelege ce rost are lecția:

Această temă poate fi evaluată foarte eficient și printr-un proiect al cărui subiect să fie *Marea colonizare greacă*. Forma și conținutul proiectului -adaptate la posibilitățile de informație de care dispun elevii și la nivelul lor- pot să urmărească fie planul deja prezentat, fie să se ocupe de un segment (în funcție de preferințe și posibilități). Este de preferat ca proiectul să se adreseze claselor de profil sau cursurilor opționale, deoarece volumul de muncă necesar și complexitatea informațiilor sunt sensibil mai mari și elevul trebuie să depună cu plăcere efortul suplimentar solicitat.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

*** *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, vol. I, A-C, Editura Enciclopedică, București, 1994

Al.Avram, *Probleme ale colonizării grecești pe coasta occidentală a Mării Negre*, p. 29-44 ale numărului de față al revistei.

Z.Petre, *Civilizația greacă și originile democrației. Premise istorice (I)* Editura Erasmus, București, 1993

ABREVIERI

EAIVR - *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*